

Jaroslava Kmecová

Vzdelávanie a jeho dopadyna rodinný rozpočet

Zarządzanie. Teoria i Praktyka nr 2 (6), 205-215

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jaroslava Kmecová

University of Presov, Slovakia

VZDELÁVANIE A JEHO DOPADY NA RODINNÝ ROZPOČET

V Ústave Slovenskej republiky v článku 42 sa píše: „Každý má právo na vzdelanie. Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách podľa schopnosti občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách“¹. Vychádzajúc z tejto ústavy môžeme konštatovať, že každý má právo na vzdelanie, ale výšku vzdelania niekedy ovplyvňujú finančné možnosti rodiny. Vzdelanie je neoddeliteľnou súčasťou každodenného života. Výška a kvalita vzdelania ovplyvňuje pracovné príležitosti, pracovné možnosti, pracovné zaradenie a následne na to životnú úroveň jednotlivcov a rodiny.

Dôležitú úlohu v tejto oblasti má spoločnosť a jej zákony, ktoré priamo alebo nepriamo majú vplyv na vzdelávanie na každej úrovni. Poslanie štátu je veľmi dôležité, pretože „musí zladit’ práva súkromného vlastníctva s potrebami spoločného dobra“². V rámci potrieb spoločného dobra môžeme pojednávať aj o systéme školstva a jeho financovania zo strany domácností, t.j. občanov ako aj zo strany podnikateľských subjektov. Dôležité je si tu uvedomiť, dva neodlučiteľné pohľady na školstvo zo strany domácností. Vychádzajúc zo skutočnosti, že domácnosti sú tvorené rodinou, ktorá je základnou bunkou spoločnosti. Rodina pozostáva obvykle z muža a ženy, ktorí sú v produktívnom veku, a z ich detí. Dôležitým faktorom pre rozvoj spoločnosti je podpora školstva. Zdôrazňuje sa tu práve rozmer rozvoja školstva, ktorý ovplyvňuje budúcnosť spoločnosti ako takej. Bez kvalitného vzdelania spoločnosť nebude mať kvalitných odborníkov v daných oblastiach, pracovná sila bude nedostatočná a trh práce nestabilný. Je tu potrebné vychádzať zo skutočnosti,

¹ Ústava Slovenskej republiky Zbierka zákonov č. 460/1992 z 1. septembra 1992, čl. 42.

² PIUS XI.: *Quadragesimo anno*, http://www.kbs.sk/do_pdf/index.php?cid=1117032841, dňa 25.05.2010.

že rodičia majú záujem podporovať vzdelávanie svojich detí. Rozhodnutie o investovaní zdanených financií do vzdelania ovplyvňuje rodinný rozpočet do takej miery, do akej sú rodinní príslušníci ochotní a schopní akceptovať financovanie štúdia na úkor iných rodinných pôžitkov. Rodina musí vychádzať predovšetkým z reálnej výšky príjmu, ktorá je im daná k dispozícii. Na základe výšky príjmu sú jednotliví občania postavení pred otázku kvality štúdia na úkor iných pôžitkov. Úroveň vzdelania je preto priamo úmerná výške príjmov domácností, prípadne ochoty zobrať na seba riziko finančnej výpomoci, úveru alebo pôžičky.

1. Náklady na vzdelanie

Berúc do úvahy zámer a úžitok zo zvýšenia vzdelávania a z možnosti uplatnenia sa na trhu, je na mieste preskúmať výhody a nevýhody investícií do vzdelávania. Náklady na vzdelávanie ovplyvňuje nielen otázka poplatkov za školené, ale tiež nákladov s tým spojených. Tieto náklady sa týkajú ubytovania, stravy, dopravy, nákup materiálu na štúdiu i ostatné služby, ktoré sú s priamymi nákladmi spojené.

Členenie nákladov na štúdium:

1. Školné
2. Učebné pomôcky
3. Materiál
 - a) odborná literatúra
 - b) počítač s príslušenstvom
 - c) pomôcky k štúdiu, prípadne výskumu
 - d) kancelársky materiál
 - e) ochranné odevy
 - f) reprezentačný materiál (vizitky, oblečenie: kostým, oblek, obuv,...)
 - g) iné
4. Doprava
 - a) z miesta bydliska do miesta vzdelávania
 - b) z miesta ubytovania na miesto vzdelávania
5. Ostatné služby
 - a) vstup do knižnice
 - b) internetové služby
 - c) telefónne služby
 - d) iné
6. Ubytovanie
 - a) v súkromí

- b) na internáte
 - c) Na ubytovni
 - d) U členov rodiny
 - e) Iné
7. Strava
- a) raňajky, desiata, obed, olovrant, večera
 - b) počas: štúdia, študijného pobytu, študijného voľna, víkendov, prázdnin

Počas štúdia každý občan sa po ukončení povinnej školskej dochádzky vzdáva možnosti pracovať a tým mu vzniká ušlý zisk. Ušlý zisk predstavuje finančnú stratu, ktorá vzniká študujúcemu, ktorý sa pripravuje na výkon svojho povolania bez možnosti zamestnať sa alebo umožňuje mu zamestnať sa len za obmedzených podmienok. Ak by tento občan sa zamestnal, tak je možné vypočítať výšku ušlého zisku na základe výšky životného minima alebo výšky minimálnej mzdy. Minimálna mzda v súčasnosti predstavuje sumu 307,70 €³. Na základe výšky minimálnej mzdy pri ročnom štúdiu je ušlý zisk vo výške 3 692,40 €. Pri 3 ročnom štúdiu študujúcemu vzniká ušlý zisk vo výške 11 077,20 €. Pri 5 ročnom štúdiu výška ušlého zisku predstavuje sumu 18 462 €. Ak by sme vychádzali z výšky životného minima, ktoré predstavuje sumu 185,19 €⁴, pri ročnom štúdiu ide o sumu vo výške 2 222,28 €. Pri 3. ročnom štúdiu výška ušlého zisku je 6 666,84 €. Pri 5. ročnom štúdiu už ide o sumu 11 111,14 €. Vychádzajúc z toho je zrejmé, že študent sa dobrovoľne vzdáva nároku na mzdu vo svojom produktívnom veku, aby sa pripravil kvalitne na výkon svojho povolania po profesionálne a odbornej stránke.

Každá profesia si vyžaduje špeciálny materiál potrebný k praktickej výučbe, čo nám umožňuje predpokladať zvýšenie osvojenia si praktických zručností, skúseností a schopností jedinca. Tieto náklady zaťažujú rozpočet rodiny v značnej miere. Náklady na vzdelávanie neustále rastú, čo je nespochybniteľný fakt ovplyvnený viacerými atribútmi.

Je dôležité vedieť to, čo sa skrýva za samotným pojmom „vzdelávanie“. Už to nie sú len náklady na školné ako také. Veľmi dôležitým a často nedoceneným faktorom, ktorý vplyva na kvalitu vzdelávania je čas. Čas je dôležitý na osvojenie si poznatkov a praktických zručností, ktoré majú nespochybniteľný dopad na výšku a kvalitu vzdelávania. Čas zohráva dôležitú úlohu aj z hľadiska možnosti príjmu. Ľudia, ktorí sa rozhodli študovať, musia značnú časť svojho času venovať štúdiu. Týmto strácajú nárok na prácu, relax, priateľov a podobne.

³ Nariadenie vlády Slovenskej republiky z 21. Októbra 2009, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy.

⁴ <http://www.upsvarno.sk/index.php?ID=352>, dňa 29.05.2010.

Z toho vychádza ďalšia otázka, aký postoj zaujíma štát voči rodine z pohľadu financovania vzdelávania. Možno si položiť otázky: Prečo je dôležité štúdium, aký osôh má pre spoločnosť a pre štát? Prečo rodinný rozpočet najviac zaťažujú náklady na vzdelanie? Pri hľadani odpovedí na tieto otázky, musíme zohľadniť niekoľko dôležitých faktov. Jedným z nich je kvalita vzdelávania. Ak dnes investujeme do vzdelania detí, o pár rokov tu máme dobrých odborníkov, ktorých príjmy budú adekvátne ich vzdelaniu. Z týchto príjmov títo odborníci budú platiť dane, ktoré sú významným príjmom štátneho rozpočtu. „Tu je na mieste aj vysvetlenie a osвета, ako sú dôležité početné rodiny. Ony nie sú záťažou štátneho rozpočtu, ale terajšie deti sú potenciálnymi naplničmi štátnej pokladnice a zároveň tými, ktorí sa stanú oporou pre starých rodičov. Deti teda nie sú hrozbou, ale dobrodením pre ľudskú spoločnosť“⁵. „Návrhom by mohla byť politika odpočítateľnosti položiek, ktoré vynakladajú rodičia napr. na štúdium svojich detí. Je to položka, ktorá značne načiera do rodinného rozpočtu a je jednou z prekážok prijatia viacerých detí v rodine“⁶. Výdavky na štúdium, by mohli byť bližšie špecifikované v Zákone o dani z príjmov v rámci Nezdaniateľných časti základu dane bližšie špecifikované ako finančné prostriedky na vzdelávanie. Je dôležité v tomto bode brať do úvahy náklady na štúdium od základnej školy až po vysokú školu. Celé toto obdobie je brané ako neustála príprava na výkon povolania.

2. Spolupráca školstva a podnikateľskej sféry

Keď uvažujeme o školstve, je nutné spomenúť veľmi dôležitý fakt. V poslednom čase na trhu práce je stále menej odborníkov hlavne v oblasti remesiel a remeselníckej práce. Tu sa naskytá možnosť práve pre podnikateľskú sféru. Ak podnikateľský subjekt vie, že potrebuje dobrých odborníkov v jednotlivých oblastiach poskytovania služieb alebo výroby výrobkov, je na mieste úvaha ako týchto odborníkov získať alebo si ich vychovať. Veľmi vítaný je vstup podnikateľského subjektu do školstva a do zabezpečenia vyučovacieho procesu v odboroch, ktoré podnikateľský subjekt potrebuje pre svoj ďalší rozvoj. Práve podnikateľské subjekty, ktorým záleží na výchove odborníkov, by si mohli výdavky spojené s podporou školstva dať do oprávnených daňových nákladov a takto s pomocou pedagógov vychovávať zodpovedných odborníkov. Spojenie školstva s podnikateľskými subjektmi je veľkým prínosom pre spoločnosť.

⁵ S. Stolárik, *Nový Dávid – prorok nádeje*. Prešovská Univerzita v Prešove, Prešov 2007, s. 110.

⁶ S. Stolárik, *Nový Dávid – prorok nádeje*. Prešovská Univerzita v Prešove, Prešov 2007, s. 111-112.

Ďalší dôvod je ten, že školy majú dobrých pedagogických pracovníkov a podnikateľské subjekty majú priestor práve pre praktickú výučbu. Dôležité je si uvedomiť, že čoho sa podnikateľský subjekt musí vzdať, ak chce a je ochotný sa spolupodieľať na výchove budúcich zamestnancov. Medzi veľmi dôležité náklady patrí v prvom rade čas a jeho hodnota. Podnikateľský subjekt musí brať do úvahy zvýšenie nákladov o 10-15 %. Čo je v danej situácii na trhu, značné zvýšenie nákladov. Tu znova môžeme apelovať na štát, od ktorého závisia možnosti financovanie školstva, nakoľko umožní podnikateľským subjektom tieto náklady vzniknuté pri celospoločenskom úžitku, uplatniť vo svojich oprávnených výdavkoch.

V školskom roku 2009/2010 je v možné poskytnúť na základe platných zákonov a po splnení presne stanovených podmienok žiakovi strednej odbornej školy dva druhy finančného zabezpečenia a to motivačné štipendium a odmenu za produktívnu prácu. „Motivačné štipendium sa môže poskytovať mesačne v období školského vyučovania najviac do výšky 65 % sumy životného minima určeného v § 2 písm. c) zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pretože od 01. 07. 2009 je suma životného minima pre nezaopatrené dieťa určená vo výške 84,25 €, motivačné štipendium sa môže počas školského roka 2009/2010, t.j. do 30. 06. 2010 poskytovať do sumy 54,76 € mesačne. Pri určovaní jeho konkrétnej výšky sa prihliada najmä na dosiahnutý prospech žiaka a jeho pravidelnú účasť na výchove a vzdelávaní. Motivačné štipendium sa žiakovi uhrádza z prostriedkov fyzickej osoby alebo právnickej osoby, pre ktorú sa žiak pripravuje na povolanie v zmysle § 53 ods. 1 Zákonníka práce a v príprave priprav na výkon povolania a odborných činností, ktoré sú výkonom práce vo verejnom záujme (t.j. podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov). Aj z prostriedkov z iných fyzických alebo právnických osôb. Podmienkou na poskytnutie motivačného štipendia je uzatvorenie pracovnej zmluvy so žiakom odborného učilišťa“⁷. Motivačné štipendium je podľa § 9 ods. j) Zákona o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z. príjem oslobodený od dane⁸. V prípade príjmov za prácu žiakov a študentov v rámci praktického vyučovania sa ide o príjem zo závislej činnosti podľa § 5 Zákona a dani z príjmov č. 595/2003 Z. z.⁹. Tento príjem je podľa tohto zákona predmetom dane. Ak chce zamestnávateľ zamestnať žiaka strednej odbornej školy vychádza zo Zákonníka práce č. 311/2001 Z. z. Uzatvorenie pracovnej zmluvy so žiakom strednej odbornej školy alebo so žiakom odborného učilišťa je presne definované v § 53

⁷ Cingelová Z.: *Odborná prax študentov*. D U O bez chýb pokút a penále č. 11/2009 mesačník, ročník IV., s. 4.

⁸ Por. *Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov*, Zákony I/2010, s. 116.

⁹ Por. *Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov*, Zákony I/2010, s. 109.

ods. 2 je uvedené: „Zamestnávateľ, pre ktorého sa žiak pripravuje na povolanie, môže so žiakom strednej odbornej školy alebo odborného učilišťa uzatvoriť dohodu, v ktorej sa žiak zaviazne, že po vykonaní záverečnej skúšky alebo maturitnej skúšky alebo po skončení štúdia (prípravy na povolanie) zotrvá u zamestnávateľa v pracovnom pomere po určitý čas, najviac tri roky“¹⁰. V § 53 ods. 1 je uvedené: „Po úspešnom vykonaní skúšky je alebo po skončení štúdia (prípravy na povolanie) je zamestnávateľ, pre ktorého sa žiak pripravoval na povolanie, povinný uzatvoriť so žiakom strednej odbornej školy alebo odborného učilišťa pracovnú zmluvu a umožniť mu ďalší odborný rast. Skúšobnú dobu tu nemožno dohodnúť. Dohodnutý druh práce musí zodpovedať kvalifikácii získanej v učebnom alebo študijnom odbore, ak sa so žiakom nedohodne inak. Uzatvorenie pracovnej zmluvy môže zamestnávateľ odmietnuť len po prerokovaní so zástupcami zamestnancov, ak nemá pre žiaka vhodnú prácu, pretože sa menia jeho úlohy, alebo pre zdravotnú nespôsobilosť žiaka. Pracovnú zmluvu môže zamestnávateľ so žiakom uzatvoriť aj pred skončením štúdia (prípravy na povolanie) najskôr v deň, keď dovŕši 15 rokov veku“¹¹.

Náklady: stravovanie, ubytovanie a cestovné súvisiace s odbornou praxou študentov sú pre zamestnávateľa oprávneným daňovým výdavkom po splnení zákonom stanovených podmienok. Žiakovi je zamestnávateľ povinný zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Pre zamestnávateľa náklady s tým súvisiace sú oprávneným daňovým výdavkom. Pre žiaka podľa Zákona o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z. § 5 ods. 5 písm. b) „nie je predmetom dane nepenažné plnenie vo výške hodnoty poskytovaných osobných ochranných pracovných prostriedkov podľa osobitných predpisov, osobných hygienických prostriedkov a pracovného oblečenia vrátane ich udržiavania alebo suma, ktorou zamestnávateľ uhradza zamestnancovi preukázane výdavky vynaložené na tieto účely; to platí aj pre takéto plnenia poskytované žiakovi strednej odbornej školy a žiakovi odborného učilišťa, s ktorým má zamestnávateľ zmluvu uzavretú podľa osobitného predpisu“¹².

Existuje niekoľko možností financovania školstva. Tie ktoré tu boli spomenuté sú nepriame formy financovania školstva. Tieto nepriame formy financovania školstva majú hlavnú výhodu, ktorá spočíva vo výchove ľudí k zodpovednosti za školstvo a vyučovací proces ako taký. Zároveň sa týmto spôsobom kladie väčšia miera zodpovednosti na pedagógov, ktorí sú motivovaní k zvyšovaniu odbornosti a osvojovaniu si nových techník výučby. Zároveň sa týmto spôsobom presúva zodpovednosť za kvalitné štúdijne

¹⁰ Zákon č. 311/2001 Z. z. *Zákonník práce*, Zákony III/2010, s. 15.

¹¹ Zákon č. 311/2001 Z. z. *Zákonník práce*, Zákony III/2010, s. 15.

¹² Zákon č. 595/2003 Z. z. *o dani z príjmov*, Zákony I/2010, s. 110.

materiály rodičom, ktorým sa zároveň dáva možnosť znižovať základ dane z príjmu. Podnikateľské subjekty sú nepriamym spôsobom motivované k podpore a záujmu o študentov, z ktorých môžu byť kvalifikovaní budúci zamestnanci firmy. V konečnom dôsledku práve takouto politikou môžeme pomôcť k prekonávaniu bariéry vo vzťahu štúdia a financií.

3. Vzdelávanie zamestnaných a nezamestnaných

Štát umožňuje občanom podľa zákona o službách zamestnanosti hradiť úplne alebo čiastočne náklady spojené so vzdelávaním. V zákone je definované „vzdelávanie pre trh práce ako teoretická alebo praktická príprava, ktorá umožňuje získať nové odborné zručnosti a praktické skúsenosti na účel pracovného uplatnenia sa uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie vo vhodnom zamestnaní alebo na účel udržania zamestnanca v zamestnaní“¹³.

Vzdelávanie je podľa tohto určené pre trh práce uchádzačov o zamestnanie, záujemcov o zamestnanie a zamestnancov. Táto nepriama forma podpory vzdelávania poskytuje finančné výhody vzdelávania sa. Vzdelávanie sa uskutočňuje formou¹⁴:

- a) akreditovaných vzdelávacích programoch ďalšieho vzdelávania,
- b) akreditovaných programoch na získanie konkrétnej odbornej zručnosti,
- c) vzdelávacích aktivitách v rámci medzinárodných programov,
- d) samostatných vzdelávacích programoch na základných školách a v samostatných vzdelávacích programoch na stredných školách v rámci sústavy učebných a študijných odborov,
- e) iných akreditovaných vzdelávacích aktivitách, ktoré smerujú k získaniu novej kvalifikácie alebo k rozšíreniu doterajšej kvalifikácie,
- f) programoch na získavanie praktických skúseností.

Podľa tohto zákona môže úrad práce, sociálnych vecí a rodiny „poskytnúť príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce uchádzača o zamestnanie vo výške 100 % nákladov na vzdelávanie a prípravu pre trh práce a nákladov súvisiacich so vzdelávaním a prípravou pre trh práce na základe uzatvorenej písomnej dohody“¹⁵.

Výdavky na vzdelávanie u uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie, ktoré je možné zahrnúť do vzdelávania sú „výdavky na stravovanie, ubytovanie a výdavky na cestovné z miesta trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do

¹³ Por. Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 36.

¹⁴ Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 37.

¹⁵ Por. Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 38-40.

miesta konania vzdelávania a prípravy pre trh práce a späť, výdavky spojené so vzdelávacími službami. Úrad poskytuje príspevok na služby pre rodinu s deťmi uchádzačovi o zamestnanie a záujemcovi o zamestnanie, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní a príprave pre trh práce a ktorí sú rodičmi starajúcimi sa o dieťa pred začatím povinnej školskej dochádzky alebo osobami podľa osobitného predpisu, ktoré sa starajú o dieťa pred začatím povinnej školskej dochádzky, ak o tento príspevok požiadajú písomne¹⁶.

Možnosť podpory vzdelávania a prípravy pre trh práce zamestnanca na účely tohto zákona vykonáva zamestnávateľ, ktorého v záujme je ďalšie pracovné uplatnenie svojich zamestnancov pre trh práce a zvýšenie ich vzdelávania. V tomto prípade môže úrad podľa zákona poskytnúť zamestnávateľovi príspevok na všeobecné vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca na špecifické vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca. Oprávnené náklady na vzdelávanie a prípravu pre trh práce sú podľa §48¹⁷:

- a) priame náklady vynaložené na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, a to náklady na materiál, mzdy a odmeny zamestnancov, úhrada preddavku na poistné na zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a príspevku na starobné dôchodkové sporenie platených zariadením na vzdelávanie a prípravu pre trh práce svojich zamestnancov vykonávajúcich vzdelávanie a prípravu pre trh práce a ostatné priame náklady
- b) režijné náklady vynaložené zariadením vzdelávania a prípravy pre trh práce pri vykonávaní vzdelávania a prípravy pre trh práce,
- c) náklady na moduly vzdelávania a prípravy pre trh práce, ktoré pre zariadenie na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečuje iné zariadenie na vzdelávanie a prípravu pre trh práce v prípade, ak nejde o dodávku tovaru alebo služby, ktorej dodávateľ nie je jej skutočným výrobcom alebo poskytovateľom služby a bola určená na predaj konečnému spotrebiteľovi prostredníctvom subdodávateľa,
- d) daň z pridanej hodnoty, ak bola súčasťou nákladov a nie je možné si ju odpočítať,
- e) náhrady mzdy zamestnancov zúčastňujúcich sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce,
- f) náhrada výdavkov uchádzača o zamestnanie alebo záujemcu o zamestnanie,
- g) náhrada výdavkov uchádzača o zamestnanie zúčastňujúceho sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce,
- h) náhrada výdavkov záujemcu o zamestnanie zúčastňujúceho sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce

¹⁶ Por. Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 39.

¹⁷ Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 41.

- i) náhrada preukázaných cestovných výdavkov, preukázaných výdavkov na ubytovanie a na stravné zamestnanca zúčastňujúceho sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce
- j) ostatné preukázané náklady vynaložené na vzdelávanie a prípravu pre trh práce.

Medzi ďalšie oprávnené náklady súvisiace so vzdelávaním a prípravou pre trh práce patria podľa § 48a¹⁸:

- poistenie pre prípad škody spôsobenej uchádzačom o zamestnanie, záujemcom o zamestnanie alebo zamestnanom, ktoré vznikajú zariadeniu na vzdelávanie a prípravu pre trh práce a náklady na poistenie súvisiace so vzdelávaním týchto ľudí,
- náklady na cestovné, ubytovanie a stravné pri vzdelávaní občana so zdravotným postihnutím, ktorý je osobou podľa tohto zákona, ak je nevyhnutná účasť jeho asistenta.

Dôležité je sledovať možnosti uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl na trhu práce. Jednou z možností, ako získať adekvátnu prax potrebnú na výkon povolania a zamestnať sa, poskytuje Zákon o službách nezamestnanosti č. 5/2004 Z. z. Tento zákon umožňuje uchádzačom o zamestnanie, ktorí spĺňajú zákonom stanovené podmienky, sa prakticky vzdelávať a takýmto spôsobom sa pripravovať na zamestnanie. „Za absolventskú prax možno považovať získavanie alebo prehlbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností uchádzačom o zamestnanie do 25 rokov veku, ktoré rozšíria ich možnosti uplatnenia na trhu práce“¹⁹. „Počas vykonávania absolventskej praxe poskytuje úrad absolventovi školy paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe mesačne na úhradu jeho nevyhnutných osobných výdavkoch spojených s vykonávaným absolventskej praxe“²⁰. Aj táto forma financovania praktického vzdelávania je veľmi dôležitá a prospešná pre spoločnosť. Je nutné si uvedomiť dôležitosť praktických vedomostí a zručností pri výbere vhodného povolania a zároveň aj uplatnenia sa na trhu práce. Avšak aj naďalej ostáva neoddeliteľnou súčasťou celého vzdelávacieho procesu jej finančná stránka.

¹⁸ Por. Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 42.

¹⁹ Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 59.

²⁰ Zákon č. 5/2004 Z. z. zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a zeme a doplnení niektorých zákonov, s. 60.

4. Iné možnosti vzdelávania

Zaujímavým aspektom je permanentné vzdelávanie dospelých. Je neoddeliteľnou súčasťou zvyšovania kvalifikácie a celoživotného vzdelávania, čo je aj prioritou Európskej únie. Celoživotné vzdelávanie je bližšie špecifikované v Memorande o celoživotnom vzdelávaní, kde sa toto celoživotné vzdelávanie chápe ako neustály a nepretržitý proces vzdelávania, ktorý prebieha počas celého života človeka²¹. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky uvádza v Národnom strategickom referenčnom rámci na roky 2007-2013: Slovenská republika zaostáva v oblasti celoživotného vzdelávania, čo má významný vplyv na fungovanie trhu práce a zamestnanosť²².

Ďalším dôležitým faktorom je možnosť doplnenia formálneho vzdelávania neformálnym vzdelávaním. Neformálne vzdelávanie je charakteristické tým, že sa vykonáva v rámci voľnočasových aktivít, ktoré v značnej miere organizujú neziskové organizácie. Tieto sa venujú deťom a mladým ľuďom v rámci voľného času. Voľnočasové aktivity majú nenútený výchovný charakter, pretože sa usilujú o zvýšenie občianskej angažovanosti, poukazujú všetkým ľuďom na dôležitosť participácie na živote spoločnosti a možnosti zapojenia sa do života spoločnosti prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít. Toto vzdelávanie je podstatným prínosom pre štát a tieto aktivity a projekty by mali byť v značnej miere podporené.

Finančné zaťaženie vzdelávania je vo veľkej miere presunuté na rodinu. Pri vypočítaní dopadu financovania vzdelávania na rodinný rozpočet je dôležité vychádzať z príjmu muža a ženy, ktorí sú v produktívnom veku. Na základe výšky minimálnej mzdy, ktorá v súčasnosti predstavuje sumu 307,70 €²³, môžeme vypočítať ročný príjem rodinného rozpočtu predstavujúci sumu 7 384,80 €. Výdavky rodinného rozpočtu sú: strava, elektrina, plyn, voda, kúrenie, kanalizácia, náklady na zdravie, dane, náklady na auto, náklady na kultúru, oslavy, oblečenie, hygienu, dovolenku, vzdelanie a iné. Pri ročnom štúdiu, ktoré rodičia zaplatia svojmu dieťaťu, príde rodinný rozpočet o ušlý zisk z výšky minimálnej mzdy vo výške 3 692,40 €. Vychádzajúc z výšky životného minima, ušlý zisk predstavuje ročnú výšku 2 222,28 €. V tomto prípade rodinný rozpočet musí počítať iba s disponibilnou čiastkou, ktorá sa pohybuje v rozmedzí od 3692,40 € do 5 162,52 €. Rodinný rozpočet musí rátať s nižšími príjmami minimálne o jednu tretinu. Táto jedná tretina predstavuje náklady na vzdelávanie jedného študujúceho za jeden rok.

²¹ Por. http://www.minedu.sk/data/USERDATA/DalsieVzdel/VDOC/2000_memorandum_o_celozivotnom_vzdelavani.pdf, dňa 10.05.2010.

²² Por. <http://www.edotacie.sk/1/0/50314/sekcia/narodny-strategicky-referencny-ramec/>, dňa 10.05.2010, s. 21.

²³ Nariadenie vlády Slovenskej republiky z 21. Októbra 2009, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy.

Tu je potrebné zväžiť, čo je pre štát a spoločnosť dôležitejšie v rámci vzdelávania u občanov, ktorí sa nielen vzdelávať chcú, ale majú k tomu aj najlepšie predpoklady. Je nevyhnutné zdôrazniť, že „nie všetci majú to isté nadanie, tú istú šikovnosť, zdravie a sily v rovnakej miere. A z týchto nevyhnutných rozdielov sa nutne rodí aj rozdielnosť v sociálnom postavení. Toto však je na prospech tak jednotlivcom, ako i občianskemu spoločenstvu, pretože spoločenský život potrebuje rôzne schopnosti a rôzne funkcie. A základným podnetom, ktorý vedie ľudí vykonávať tieto funkcie, je nerovnosť stavu“²⁴. Práve tu je priestor pre tých, ktorí majú predpoklady na to aby sa vzdelávali a svojim vzdelaním pomáhali spoločnosti rásť v poznání, v rozvoji, technickom rozkvetu a vo vzájomnej podpore.

Je dobré, keď vzdelanie pozitívne podnecuje človeka a tým celú spoločnosť k znižovaniu sociálnych nerovností zo sveta. Vzájomná podpora vzdelávania poukaze na dôležitosť a zodpovednosť za rozvoj osobnosti človeka a tým celej spoločnosti. „Rozvoj sa neobmedzuje len na jednoduchý hospodársky rast. Aby bol rozvoj ozajstný, musí byť úplný, t.j. musí poznašať celého človeka a každého človeka. Ako to veľmi správne podčiarkol istý vynikajúci odborník: „My nesúhlasíme s tým, aby sa oddeľoval hospodársky prvok od ľudského, rozvoj od civilizácie, do ktorej sa wpisuje. Nám ide o človeka, o každého človeka, o každú ľudskú pospolitosť, áno o celé ľudstvo“²⁵. Rozvoj školstva, vedy a techniky je vo svojom zdroji a podstate povolaním: „Podľa Božieho úmyslu každý človek je povolaný rozvíjať sa, lebo každý život je povolani“²⁶.

EDUCATION AND ITS INFLUENCE ON STARTING FAMILY LIFE

Abstract

This article is about particular expences for personal education and training. It is comparing the time invested into education with the wage which would be earned during this time according minimum wage and minimum life expences. This article is discussing the cooperation between particular schools and enterpreuer and business area as well as the future possibilities of this support. It is focused on the expences from family budget spent on further education and training for family members.

Key words: *education, finances for education, family budget, enterpreuer and business area, education and training for employed and unemployed people.*

²⁴ http://www.kbs.sk/do_pdf/index.php?cid=1117030953, dňa 16.05.2010, s. 5.

²⁵ http://www.kbs.sk/do_pdf/index.php?cid=1117103084, dňa 16.05.2010, s. 4.

²⁶ http://www.kbs.sk/do_pdf/index.php?cid=1117103084, dňa 16.05.2010, s. 4.